

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Алексєєнко-Лємовська Л. В.

ВСТУП

За сучасних умов розвитку освіти в Україні відбувається переоцінка методичної роботи фахівців системи освіти. Поступово створюються нові моделі методичної служби, що відповідають запитам сучасного суспільства. З'являються нові напрями і форми, якісно змінюється зміст, виявляється така тенденція, як варіативність і різнорівневність цієї діяльності залежно від запитів і готовності закладів освіти. Загалом, методична підготовка педагога – це процес і результат оволодіння системою методичних знань, навичок і вмінь та готовність до реалізації в професійній діяльності.

Методична робота в закладі дошкільної освіти – це комплексна система заходів, взаємопов'язаних між собою, в основі якої лежать наукові досягнення і педагогічний досвід. Вона спрямована на підвищення кваліфікації, професійних умінь, навичок вихователя і всього педагогічного колективу.

Методична компетенція визначає здатність і готовність до цілеспрямованого, планомірного образу дій під час виконання професійних завдань, вирішення проблем. Самостійно вибираються, застосовуються й удосконалюються вивчені методи мислення і способи роботи або стратегії вирішення для подолання робочих завдань і проблем. Методична робота охоплює також самостійну організацію й оцінку, що вимагає особистісної ініціативи і творчості.

Розвиток методичної компетентності передбачає освоєння способів практичної діяльності, спрямованої на задоволення потреб людини, пріоритетних для цієї професійної групи. Підвищення рівня потреб внаслідок професіогенезу, тобто професійного становлення і розвитку вихователя, викликає вдосконалення наявних і освоєння нових інноваційних способів діяльності, а також зростання рівня методичної компетентності.

1. Діяльнісний підхід як основа методичної діяльності вихователя

Формування методичної компетенції вивчається в психолого-педагогічній науці з різних позицій, зокрема на основі діяльнісного підходу, що передбачає єдність особистості, свідомості і діяльності, взаємозв'язку діяльності і спілкування (К.А. Альбуханова-Славська, Б.Г. Ананьєв, А.А. Бодальов, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, І.А. Зимня, О.О. Леонтьєв, О.М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн).

Головна мета діяльнісного підходу полягає в тому, щоб пробудити в людини інтерес до предмета і процесу навчання, а також розвинути в неї навички самоосвіти. Результатом має стати виховання людини з активною життєвою позицією не тільки в навчанні, але і в житті. Така людина здатна ставити перед собою цілі, вирішувати навчальні та життєві завдання і відповідати за результат своїх дій (Л.С. Виготський, В.В. Давидов, Л.В. Занков, М.С. Каган, П.В. Копнін, В.А. Лекторський, О.М. Леонтєв, С.Л. Рубінштейн, В.В. Рубцов, Д.Б. Ельконін).

Діяльнісний підхід забезпечує можливість розробляти цілісні інтеграційні моделі, виявляти основні функції, елементи, компоненти, зв'язки і відносини, системоутворювальні чинники та умови функціонування в статичному та динамічному аспектах. Формування системного мислення сприяє вмінню варіативно будувати і коригувати професійну діяльність, знаходити оптимальні поєднання педагогічних засобів, форм і методів роботи. Системний самоаналіз освітнього процесу є основою регулювання власної педагогічної діяльності, збільшує доцільність професійних дій, зменшує елемент стихійності.

Сутність діяльнісного підходу полягає в тому, що «досліджується реальний процес взаємодії людини з навколишнім світом, який забезпечує вирішення певних життєво важливих завдань»¹.

Одним із положень діяльнісного підходу про діяльність як людську форму активності є вираження в цілеспрямованому перетворенні нею природної та соціальної дійсності².

У межах діяльнісного підходу особистість розглядається як: 1) якості людини, набуті в соціокультурному середовищі в процесі спільної діяльності і спілкування, суб'єкт-соціальних відносин і свідомої діяльності; 2) «свідомий індивід», тобто людина, здатна до свідомої організації та саморегуляції поведінки.

Із позицій діяльнісного підходу актуалізуються положення про те, що людина формується і проявляється в діяльності, структура та види діяльності визначають структуру внутрішнього світу людини, тому в професійній діяльності розвиваються психічні якості людини, її свідомість, здатності й світосприйняття, максимально проявляється соціальна інтеграція та індивідуалізація, розкривається внутрішній світ особистості, активно реалізуються компоненти методичної компетентності.

Взаємодія з оточенням у спільній діяльності є найважливішою умовою розвитку, засвоєння вихователем соціально-професійного досвіду. Як

¹ Загвязинский В.И. Педагогическое предвидение. Москва: Знание, 1987. С. 48.

² Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности: монография. Москва: Наука, 1982. С. 32.

зазначає М.С. Каган, у процесі соціальних контактів створюється навчальне співтовариство людей, що володіють певними знаннями і готових отримувати нові знання в процесі спілкування один з одним, спільної пізнавальної діяльності³. У цьому разі на перший план виступає функція спілкування як засіб формування професійних компетенцій.

Цей підхід дозволяє сформувати сприйняття професійної діяльності як засобу досягнення життєвого успіху, особистісної самореалізації.

У С.Л. Рубінштейна базова теза теорії діяльності формулюється так: «Не свідомість визначає діяльність, а діяльність визначає свідомість»⁴.

О.М. Леонтьєв уточнює положення С.Л. Рубінштейна: «Свідомість не просто проявляється і формується в діяльності як окрема реальність – вона вбудована в діяльність і нерозривна з нею»⁵.

Це дозволяє О.М. Леонтьєву виділити три основних параметри особистості: широту зв'язків людини зі світом (за допомогою її діяльності), ступінь ієрархізованості цих зв'язків, перетворених в ієрархію змістотворних мотивів (мотивів-цілей), загальну структуру цих зв'язків, зокрема мотивів-цілей. Процес становлення особистості за О.М. Леонтьєвим є процесом «становлення зв'язкової системи особистісних смислів».

Розрізняють три основних види діяльності: гру, навчання і працю. Метою гри є сама «діяльність», а не її результати, навчання – діяльність, яка має за мету набуття знань, умінь та навичок, праця є діяльністю, метою якої є виробництво суспільно необхідних продуктів.

Таким чином, процес, під час якого людина творчо перетворює навколишній світ, перетворюючи себе в діяльного суб'єкта, а явища, що освоюються, в об'єкт своєї діяльності – це діяльність як специфічно людський спосіб активного ставлення до світу.

Під суб'єктом тут розуміється джерело активності, дійова особа. Пасивну, інертну сторону взаємин, над якою провадиться діяльність, називають об'єктом діяльності, яким може бути природний матеріал або предмет, інша людина або сам суб'єкт (у разі самоосвіти).

Людина і діяльність нерозривно пов'язані. Діяльність є неодмінною умовою людського життя: вона створила саму людину, зберегла її в історії та визначила поступальний розвиток культури. Отже, людини поза діяльністю не існує. Водночас немає діяльності без людини. До трудової, духовної та іншої перетворювальної діяльності здатна тільки людина.

³ Каган М.С. Системный подход и гуманитарное знание: избр. ст. Ленинград: ЛГУ, 1991. С. 108.

⁴ Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург: Издательство «Питер», 2000. 712 с.

⁵ Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии. Москва. Смысл, 2000. 509 с.

Діяльність є перетворенням навколишнього середовища. Тварини пристосовуються до природних умов. Людина здатна активно змінювати ці умови.

У процесі своєї діяльності людина виходить за межі природних можливостей, створюючи щось нове, чого не існувало раніше в природі. Таким чином, діяльність виступає як творча активність. У процесі діяльності людина творчо перетворює дійсність, себе саму і свої соціальні зв'язки.

Діяльність людини здійснюється в середовищі існування (виробничому, побутовому, природньому навколишньому). При цьому діяльність – активна взаємодія людини із середовищем існування.

Структуру діяльності, в якій кожен компонент іде за іншим у часі, представляють у лінійному вигляді: Потреба → Мотив → Мета → Інструменти → Дії → Результат.

Найбільш розроблена класифікація потреб людини належить американському психологу Абраму Маслоу і відома як піраміда потреб. А. Маслоу розділив потреби на первинні, або вроджені, і вторинні, або набуті. Вони вміщують такі потреби: фізіологічні – в їжі, воді, повітрі, одязі, теплі, сні, чистоті, житлі, фізичному відпочинку; екзистенційні – безпека і захищеність, недоторканність приватної власності, гарантована зайнятість, упевненість у завтрашньому дні тощо; соціальні – прагнення до приналежності та причетності до будь-якої соціальної групи, колективу.

Ієрархія потреб багато разів змінювалася і доповнювалася різними психологами. Сам А. Маслоу на пізніх етапах своїх досліджень додав у неї три додаткові групи потреб: пізнавальні – в знанні, умінні, розумінні, дослідженні (допитливість, бажання відкривати нове, прагнення до самопізнання); естетичні – прагнення до прекрасного, гармонії та упорядкування; трансцендирування – безкорисливе прагнення допомогти іншим у духовному самовдосконаленні, в прагненні до самовираження.

Для задоволення вищих духовних потреб, на думку А. Маслоу, необхідно спочатку задовольнити ті потреби, які займають місце в піраміді під ними. Якщо повністю задоволені потреби будь-якого рівня, то в людини виникає природна необхідність задоволення потреб більш високого рівня.

Мотив – засноване на потребі усвідомлене спонукання, що обґрунтовує і виправдовує діяльність. Якщо потреба усвідомлена не просто як потреба, а як керівництво до дії, тільки тоді вона стане мотивом. Як правило, потреби опосередковані інтересами, традиціями, переконаннями, соціальними установками.

Інтересом називається конкретна причина дії, що визначає соціальну поведінку. Хоча потреби в усіх людей однакові, проте різні соціальні групи мають свої інтереси. Так, для молоді більш важливі інновації, для старших

людей – традиції, у підприємців інтереси господарчі, а у людей мистецтва – духовні. На індивідуальних схильностях, симпатіях засновані особисті інтереси кожної людини, адже люди слухають різну музику, займаються різними видами спорту. Традиції є соціальною і культурною спадщиною, що передається з покоління в покоління. Можна говорити про традиції релігійні, професійні, корпоративні, національні. Заради деяких традицій людина може обмежувати свої першорядні потреби. Засновані на світоглядних ідеалах людини тверді, принципові погляди на світ, які передбачають готовність людини відмовитися від низки потреб заради того, що вона вважає правильним – переконання. Переважними орієнтаціями людини на певні інститути суспільства, які накладаються на потреби, є установки.

У складних видах діяльності можна виявити не один мотив, а кілька. Так, виділяють основний мотив, який вважається рушійним.

Мета – це свідоме уявлення про результат діяльності, передбачення майбутнього. Будь-яка діяльність передбачає цілепокладання, тобто здатність самостійно встановлювати цілі. Людина здатна формувати власні програми, створюючи те, чого ніколи не було в природі.

Однак мета може бути складною, а для її досягнення іноді потрібно багато проміжних кроків. Уявлення про проміжні результати називаються завданнями. Таким чином, мета розбивається на конкретні завдання: якщо всі ці завдання будуть вирішені, то буде досягнута і загальна мета.

Засоби – це прийоми, способи дії, предмети, що використовуються в діяльності. Засоби мають відповідати цілям у двох сенсах. По-перше, засоби мають відповідати меті, тобто вони не можуть бути недостатніми або надлишковими.

По-друге, засоби мають бути моральними: не можна виправдовувати аморальні засоби благородством мети. Якщо цілі аморальні, то аморальною є вся діяльність.

Дія – елемент діяльності, що має порівняно самостійне й усвідомлене завдання. Діяльність складається з окремих дій.

Німецький соціолог Макс Вебер виділяв такі типи соціальних дій: цілераціональні як дії, які людина ясно розуміє й усвідомлює, при цьому чітко розраховує всі засоби і можливі перешкоди; ціннісно-раціональні як дії, що засновані на моральних і естетичних цінностях, переконаннях і принципах; афективні як дії, що вчинені під впливом сильних почуттів (страху, ненависті); традиційні дії, засновані на звичці, часто є виробленою на основі звичаїв, вірувань та зразків автоматичною реакцією.

Основу діяльності становлять дії двох перших типів, оскільки тільки вони мають усвідомлену мету і носять творчий характер. Афекти і традиційні дії

здатні лише несуттєво впливати на перебіг діяльності як допоміжні елементи.

Результат – це кінцевий підсумок, стан, за якого потреба задовольняється (повністю або частково). Результатом діяльності може бути і сама людина, оскільки в діяльності вона розвивається і змінюється.

Професійна діяльність – людська спеціальність у певній галузі. Навички та вміння праці визначаються залежно від того, наскільки людина віддається роботі.

У професійній діяльності виділяється 4 основні функції:

- створення фінансових або духовних цінностей.
- отримання матеріальних засобів для полегшення життя в суспільстві.
- сприяння розвитку оточуючих.
- перетворення навколишнього середовища.

Для більш успішного оволодіння професійною діяльністю потрібні знання, досвід і навички зі своєї спеціальності. Кожна людина у сфері своєї роботи отримує певний результат, тобто досягає мети професійної діяльності.

Педагог закладу дошкільної освіти є ключовою фігурою в освітньому процесі. Він організовує, наповнює конкретним змістом і здійснює корекційно-педагогічний процес, виходячи із завдань, що вимагають педагогічної уваги.

Саме тому проблема забезпечення закладів дошкільної освіти професійно компетентними педагогічними кадрами, які здатні до ефективного проектування та управління освітнім процесом, із метою сприяння успішній соціалізації дітей дошкільного віку є особливо актуальною.

Готовність до педагогічної діяльності спирається на професійну компетентність, що виражається в наявності спеціальних знань, умінь, навичок, а також особливих властивостей особистості вихователя закладу дошкільної освіти.

Педагогічна діяльність, яка є виховним і навчальним впливом педагога на дитину з метою її особистісного та інтелектуального розвитку, буде професійною, якщо:

- діяльність носить навмисний характер,
- нею займається людина, яка володіє необхідними знаннями для її реалізації,
- педагогічна діяльність цілеспрямована.

Із-поміж професійних функцій вихователя можна виділити:

- створення педагогічних умов для успішного виховання дітей (пов'язана зі створенням розвивального середовища, тобто середовища, що спонукає дитину до активності, діяльності);

- забезпечення охорони життя, зміцнення здоров'я дітей;
- здійснення освітньої діяльності з дітьми (реалізується в плануванні роботи на основі програмно-методичної документації), діагностування дітей;

- участь у педагогічній освіті батьків, регулювання та погодження виховного впливу сім'ї та закладу дошкільної освіти;

- участь у дослідницькій роботі, самоосвіта.

Щоб здійснювати педагогічну діяльність, педагог має володіти: знаннями, вміннями, здібностями, особистісними якостями, досвідом, освітою, мотивацією. Професійна компетентність – це інтегральна характеристика, яка визначає здатність педагога вирішувати професійні завдання та типові професійні проблеми, що виникають у професійної педагогічної діяльності, реальних ситуаціях.

Завданнями педагогічної компетентності є такі: бачити дитину в освітньому процесі, проектування та організація педагогічного процесу, створення розвивального середовища в групі закладу дошкільної освіти, проектування і здійснення професійної самоосвіти.

Структура професійної компетентності педагога містить три види компетентностей:

- ключові (необхідні для будь-якої професійної діяльності),
- базові (відображають специфіку певної професійної діяльності),
- спеціальні (відображають специфіку конкретної сфери професійної діяльності).

Діяльність педагога (як і будь-який вид діяльності) має свою структуру:

- мотивація;
- педагогічні цілі і завдання (завдання в діяльності є метою в певних умовах – цілями суспільства, цілями в системі освіти, цілями закладу дошкільної освіти);

- предмет педагогічної діяльності (організація навчальної діяльності);
- педагогічні засоби (наукові, технічні, комп'ютерні знання);
- способи вирішення поставлених завдань (пояснення, показ, спільна робота);

- продукт (формування індивідуального досвіду дитини) і результат педагогічної діяльності (розвиток дитини, зокрема її особистісне вдосконалення, інтелектуальне вдосконалення, її становлення як особистості, як суб'єкта освітньої діяльності).

Структурні компоненти професійної компетентності спрямовані на практичну діяльність педагога дошкільної освіти у вигляді вмінь розв'язувати конкретні педагогічні ситуації.

Педагогічна діяльність є спільною, а не індивідуальною. У педагогічній діяльності спілкування набуває функціональний і професійно значущий характер. Воно є інструментом впливу на особистість дитини. Педагогічне спілкування є цілісною системою соціально-психологічної взаємодії педагога і дітей, що містить у собі обмін інформацією, виховний вплив і організацію взаємовідносин за допомогою комунікативних засобів. Завдання педагогічної діяльності – створення умов для гармонійного розвитку особистості, що вирішується організацією розвивального середовища, управлінням різноманітними видами діяльності і побудовою правильної взаємодії з дитиною. У педагогічній науці виділяють два види взаємодії педагога і дитини: суб'єкт-об'єктну і суб'єкт-суб'єктну.

Методична робота є цілісною, заснованою на досягненнях науки, передового досвіду і конкретному аналізі труднощів педагогів, системою взаємопов'язаних заходів, дій, спрямованих на всебічне підвищення професійної майстерності кожного вчителя і вихователя, на узагальнення і розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому, а в кінцевому рахунку – на досягнення оптимальних результатів освіти, виховання і розвитку конкретних дітей⁶.

У зв'язку з виділенням у структурі базової програми дошкільної освіти основних напрямів розвитку дітей (фізичний, пізнавально-мовленнєвий, соціально-особистісний, художньо-естетичний) необхідна наявність у закладах дошкільної освіти фахівців, здатних надати допомогу вихователям і батькам у реалізації з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей дитини, забезпечуючи комплексний підхід до освоєння освітніх галузей, доступних дошкільникам.

Завдання методичної діяльності полягає у створенні такого освітнього середовища в закладі дошкільної освіти, де б був повністю реалізований творчий потенціал педагога і педагогічного колективу.

Таким чином, методична діяльність є найважливішим компонентом освітньої інфраструктури (поряд із науковим забезпеченням, підготовкою та перепідготовкою кадрів, формуванням освітнього середовища), яка покликана підтримувати нормальний перебіг освітнього процесу в закладі дошкільної освіти – сприяти його відновленню.

Змістом методичної діяльності вихователя є створення робочих програм, планування освітньої роботи з дітьми, створення наочних, дидактичних і контрольних матеріалів, створення педагогічного досвіду, узагальнення

⁶ Поташник М.М., Моисеев А.М. Управление современной школой (в вопросах и ответах): пособие для руководителей образовательных учреждений и органов управления образованием. Москва: Новая школа, 1997. 352 с.

«власного» досвіду роботи за напрямками професійної діяльності, участь у роботі науково-практичних конференцій і семінарів.

Діяльнісний підхід має забезпечити формування готовності до саморозвитку і неперервної освіти, проектування і конструювання соціального середовища розвитку особистості в системі освіти, активну пізнавальну діяльність.

Таким чином, діяльнісний підхід є основою методичної діяльності вихователя. Провідними напрямками методичної діяльності, які безпосередньо сприяють формуванню в педагогів професійної компетенції, є підвищення кваліфікації, накопичення й узагальнення «власного» досвіду роботи за напрямками професійної діяльності.

2. Мета, принципи, функції та методи організації методичної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти

Методична робота в дошкільному закладі – систематична колективна та індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності⁷.

Мета організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти – створення оптимальних умов для безперервного підвищення рівня загальної та педагогічної культури учасників освітнього процесу.

Організація методичної роботи є важливим фактором підвищення професійного рівня педагогів закладів освіти та одним зі шляхів реформування освіти, які визначаються Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні» та іншими нормативно-правовими документами.

Як зазначає К.Л. Крутій, основне завдання методичної роботи полягає у створенні такого освітнього простору в закладі, де б повністю було реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу і кожного суб'єкта зокрема⁸. Оновлення методичної роботи з кадрами, науково-методичного супроводу освітнього процесу, створення нового розвивального середовища є одним із важливих завдань інноваційного розвитку закладу дошкільної освіти⁹. Саме тому глобальною метою методичної роботи є забезпечення якості освіти та розвитку системи безперервної освіти педагогічних кадрів

⁷ Петечук В.М., Грабовська Т.І. Особливості управління інноваційною діяльністю в закладах освіти районними/міськими методичними кабінетами. URL: <http://www.zakinpro.org.ua>

⁸ Крутій К.Л., Маковецька Н.В. Інноваційна діяльність в сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2002. 128 с.

⁹ Керівництво дошкільним навчальним закладом: Інформативно-методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу / Упор.: Н. Майор, Ю. Манилюк, М. Марусинець, О. Тимофеева. Тернопіль: Мандрівець, 2006. 168с.

навчального закладу, що визначається принципами методичної роботи, серед різноманіття яких можна визначити провідними принципами демократизації і гуманізації освіти.

К.Ю. Біла пропонує такі цілі методичної роботи у закладі дошкільної освіти: освоєння найбільш раціональних методів і прийомів навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку, підвищення рівня загальнодидактичної і методичної підготовленості педагога до організації та ведення освітнього процесу, обмін досвідом між членами педагогічного колективу¹⁰.

Головна мета – надання допомоги вихователям і всьому педагогічному колективу в підвищенні та розвитку професійної компетентності для досягнення якісних результатів у своїй педагогічній діяльності.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виявляти початковий рівень професійної підготовки педагогів, а потім формулювати мету, планувати й організовувати методичну роботу з педагогами.

Створення ефективних умов для професійного розвитку педагогів закладу дошкільної освіти та всебічного безперервного розвитку дітей, якості взаємодії із сім'єю визначає основні завдання методичної роботи:

1) навчання та розвиток педагогічних кадрів, управління підвищенням кваліфікації.

2) виявлення, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду педагогів.

3) підготовка методичного забезпечення для здійснення освітнього процесу.

4) координація діяльності закладу дошкільної освіти та сім'ї в забезпеченні всебічного безперервного розвитку вихованців.

5) координація діяльності закладу дошкільної освіти з іншими установами для реалізації завдань розвитку дітей і закладу в цілому.

6) аналіз якості роботи з метою створення умов для забезпечення позитивних змін у розвитку особистості вихованців через підвищення професійної компетентності педагогів.

У загальному вигляді завдання методичної роботи формулює В.А. Сластьонін: формування інноваційної спрямованості в діяльності педколективу, що виявляється в систематичному вивченні, узагальненні й поширенні педагогічного досвіду, в роботі з упровадження досягнень педагогічної науки, підвищення рівня теоретичної та психологічної підготовки педагогів, вивчення нових освітніх програм, навчальних планів, освітніх державних стандартів, вивчення нових нормативних документів,

¹⁰ Білая К.Ю. Методическая работа в ДОУ: Анализ, планирование, формы и методы [текст]: методическое пособие. Москва: ТЦ Сфера. 2007. 96с.

інструктивно-методичних матеріалів, надання консультативної допомоги педагогам у самоосвіті.

Принципами організації методичної роботи, що сприяють досягненню її ключової мети – вдосконалення професійної діяльності, є такі (за Л.І. Ільєнко):

- актуальності, єдності теорії і практики – практичної реалізації Закону «Про освіту», врахування сучасного замовлення суспільства на освіту, орієнтації на соціальну значущість дитини в сучасних складних умовах життя, врахування проблем, близьких конкретному педагогічному колективу;

- науковості, що спрямовує на відповідність системи підвищення кваліфікації педагогів сучасним науковим досягненням у різних галузях;

- системності та комплексності, що вимагає реалізації підходу до методичної роботи як до цілісної системи, що залежить від єдності завдань, змісту, мети, форм і методів роботи з педагогами, єдності та взаємозв'язку всіх сторін і напрямів підвищення кваліфікації педагогів;

- спрямованості, послідовності, наступності, безперервності і масовості, колективності, що передбачає перетворення методичної роботи в частину системи безперервної освіти, повне охоплення педагогів різними формами методичної роботи протягом усього навчального року;

- створення сприятливих умов роботи, зокрема моральних, психологічних, гігієнічних, наявність вільного часу для творчої діяльності педагога;

- оперативності, гнучкості, мобільності та індивідуального підходу, що вимагає від методистів проявляти здатність до швидкого прийому освітньої інформації та її передання, враховуючи індивідуальні особливості педагогів освітнього закладу;

- креативності, що передбачає творчий характер методичної роботи, створення в закладі дошкільної освіти своєї системи методичної роботи;

- постійної самоосвіти педагогів, надання кваліфікованої допомоги як у питаннях теорії, так і в практичній діяльності, підвищення результативності педагогічної праці.

Особливе місце у методичній роботі закладу дошкільної освіти відводиться принципу забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до педагогічної діяльності вихователів. За сучасних умов методична робота з кадрами має будуватися на діагностичній основі з урахуванням запитів кожного педагога.

Здійснення методичної роботи, яка визначається як індивідуально-орієнтована, дозволяє розвивати ініціативу та творчість педагогічного колективу шляхом залучення кожного в активну професійну діяльність.

Під час формулювання завдань методичної роботи закладу дошкільної освіти слід виділити групу взаємопов'язаних функцій методичної роботи.

Функції методичної роботи з позиції ієрархічних рівнів системи освіти (А.М. Моїсеєва і О.М. Масовий) визначаються як функції методичної роботи щодо передового педагогічного досвіду, педагогічної науки в цілому, до загальнодержавної системи освіти, як функції методичної роботи щодо педагогічного колективу закладу освіти, як функції методичної роботи по відношенню до конкретного педагога.

П.І. Третьяков розглядає функції методичної роботи через завдання управління: інформаційно-аналітична, мотиваційно-цільова, планово-прогностична, організаційно-виконавська, контрольна-оцінна, регулятивно-корекційна.

Зміст методичної роботи розглядається також із точки зору основних функцій:

1) методичної роботи щодо педагогічного колективу закладу дошкільної освіти:

- удосконалення педагогічної діяльності;
- оновлення програмного забезпечення освітнього процесу;
- ознайомлення педагогічних працівників із досягненнями педагогічної науки і практики;
- впровадження в практику закладу дошкільної освіти досягнень передового педагогічного досвіду.

2) функції методичної роботи щодо конкретного педагога:

- дослідження рівня професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти, визначення проблем та професійних потреб педагогів;
- організація роботи з розвитку професійного зростання педагогів, зокрема підвищення соціально-психологічної культури, вдосконалення спеціальних умінь і навичок, знайомство із загальною людською і національною культурою.

Методична робота визначається як процес розвитку професіоналізму педагогів, який необхідно розглядати через внутрішні та зовнішні чинники. Зовнішніми чинниками є соціокультурне середовище і система освіти, де необхідно враховувати сучасну освітню ситуацію. Внутрішніми чинниками є самовиховання, самоосвіта та саморозвиток педагогів відповідно до вимог державних стандартів.

Виділяють такі типи методичної діяльності, як дослідницький, експериментальний, корекційний (за С.Ж. Гончаровою). Дослідницький тип забезпечує інноваційні процеси, експериментальний – перехід із режиму розвитку в режим функціонування, корекційний тип забезпечує функціонування.

Пріоритетними напрямками методичної роботи як упорядкованими способами діяльності з досягнення цілей є методичне, науково-методичне, дидактичне забезпечення освітнього процесу, забезпечення оптимальних умов взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Найбільш поширеною є така класифікація методів:

1) за способом пред'явлення інформації: словесні (усні, друковані), наочні (метод ілюстрацій і метод демонстрацій), практичні (практикуми, тренінги);

2) за ступенем самостійності в набутті знань: репродуктивний, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький;

3) за способом отримання знань: пояснювально-ілюстрований, програмований, евристичний, проблемний, модельний.

У першому варіанті частіше використовуються методи, аналогічні тим, які застосовуються в роботі з вихованцями.

Однак для організації діяльності з підвищення професійної компетентності вихователів найбільш адекватні методи, виділені у другій і третій групі. При цьому все більш активно застосовуються нові, відмінні від традиційних, інтерактивні методи роботи з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти, адже вони дають можливість одночасно вирішувати навчально-пізнавальні, комунікативно-орієнтаційні завдання завдяки тому, що дозволяють організувати освітній комунікативний простір, сприяють засвоєнню професійних знань, умінь і навичок.

ВИСНОВКИ

Таким чином, вищевикладене дозволяє зробити висновок, що основними завданнями організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти є підвищення професійного і культурного рівня педагогів, удосконалення методів і стилів взаємодії з дітьми на принципах гуманізації та демократизації, вдосконалення вмінь та навичок вихователів щодо організації творчої, дослідницької, самостійної діяльності дітей, формування вмінь та навичок аналізу педагогом освітнього процесу в цілому та самоаналізу своєї праці, залучення вихователів до дослідницької діяльності на основі інноваційних методик.

Зміст методичної роботи в закладі дошкільної освіти визначається відповідно до конкретних цілей і завдань. Також ураховуються результати роботи освітнього процесу, кваліфікація педагогів і згуртованість усього колективу. Робота ведеться за такими напрямками: виховним – підвищення кваліфікації вихователів у теоретичному плані й оволодіння сучасними методиками взаємодії з дітьми, дидактичним – отримання знань щодо підвищення ефективності роботи закладу дошкільної освіти, психологічним – проведення занять із психології (загальної, вікової,

педагогічної), фізіологічним – проведення занять із фізіології та гігієни, технічним – вихователь має вміти застосовувати ІКТ у своїй роботі, самоосвітньому – читання спеціальної літератури, відвідування семінарів на актуальні теми.

Значна увага приділяється такому виду педагогічної діяльності, як проектування, зокрема проектування та реалізація програм навчання і виховання, проектування ситуацій і подій, які розвивають емоційно-ціннісну сферу дитини, проектування психологічно небезпечного і комфортного освітнього середовища.

Різноманітність напрямів методичної роботи в закладі дошкільної освіти потребує підбору найбільш ефективних форм взаємодії з педагогічними кадрами.

АНОТАЦІЯ

Методична діяльність в закладі дошкільної освіти є комплексною системою заходів, пов'язаних між собою, в основі якої лежать наукові досягнення і педагогічний досвід.

Готовність до педагогічної діяльності педагога спирається на професійну компетентність, що виражається в наявності спеціальних знань, умінь, навичок, а також особливих властивостей особистості педагога.

Методична компетенція визначає здатність і готовність до цілеспрямованого, планомірного образу дій під час виконання професійних завдань, вирішенні проблем.

Розвиток методичної компетентності передбачає освоєння способів практичної діяльності, спрямованої на задоволення потреб людини, пріоритетних для цієї професійної групи. Підвищення рівня професійного становлення і розвитку вихователя викликає потребу вдосконалення наявних і освоєння нових інноваційних способів діяльності, зростання рівня методичної компетентності.

Діяльнісний підхід має забезпечити формування готовності до саморозвитку і неперервної освіти, проектування і конструювання соціального середовища розвитку особистості в системі освіти, активну пізнавальну діяльність. Провідними напрямами методичної діяльності, які безпосередньо сприяють формуванню в педагогів професійної компетенції, є підвищення кваліфікації, накопичення й узагальнення «власного» досвіду роботи за напрямами професійної діяльності. Структурні компоненти професійної компетентності спрямовані на практичну діяльність педагога дошкільної освіти у вигляді вмінь розв'язувати конкретні педагогічні ситуації.

Мета методичної роботи – створення оптимальних умов для безперервного підвищення рівня загальної та педагогічної культури учасників освітнього процесу.

Основні завдання методичної роботи визначає створення ефективних умов для професійного розвитку педагогів закладу дошкільної освіти та всебічного безперервного розвитку дітей, якості взаємодії із сім'єю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белая К.Ю. Методическая работа в ДОУ: Анализ, планирование, формы и методы: методическое пособие. Москва: ТЦ Сфера, 2007. 96 с.
2. Буркова Л.В. Педагогічні інновації та їх діагностика: теоретичний аспект. Київ: Наук. світ, 1999. 180 с.
3. Василенко О.В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / О.В. Василенко, В.Г. Шматько; за ред. В.О. Василенко. Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. 440 с.
4. Выготский Л.С. Психология развития человека. Москва: Изд-во Смысл; Эксмо, 2005. 1136 с.
5. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения / Междунар. ассоциация «Развивающее обучение». Москва: Интор, 1996. 107 с.
6. Дошкільна освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / Упоряд. Л. Гураш, Т. Вороніна. Київ: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Галіцина, 2006. 120 с.
7. Загвязинский В.И. Педагогическое предвидение. Москва: Знание, 1987. 80 с.
8. Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту / Упоряд. К. Крутій, Н. Маковецька. Вид. 3-тє, доп. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2003. 272 с.
9. Каган М.С. Системный подход и гуманитарное знание: избр. ст. Л.: ЛГУ, 1991. 384 с.
10. Керівництво дошкільним навчальним закладом: Інформативно-методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу / Упор.: Н. Майор, Ю. Манилюк, М. Марусинець, О. Тимофеева. Тернопіль: Мандрівець, 2006. 168 с.
11. Книга керівника дошкільного навчального закладу: Довідково-методичне видання / Упоряд. О.А. Копейкіна, Л.В. Гураш. Харків: Торсінг плюс, 2006. 512 с.
12. Крутій К.Л., Маковецька Н.В. Інноваційна діяльність в сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2003. 128 с.

13. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии. Москва. Смысл, 2000. 509 с.

14. Петечук В.М., Грабовська Т.І. Особливості управління інноваційною діяльністю в закладах освіти районними / міськими методичними кабінетами. URL: <http://www.zakinppo.org.ua>

15. Поташник М.М., Моисеев А.М. Управление современной школой (в вопросах и ответах): пособие для руководителей образовательных учреждений и органов управления образованием. Москва: Новая школа, 1997. 352 с.

16. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург: Издательство «Питер», 2000. 712 с.

17. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. монография. Москва. Наука, 1982. 185 с.

Information about author:

Alekseenko-Lemovska L. V.,

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor,

Professor at the Department of Pedagogy and Psychology

Early Childhood Education and Children's Art Pedagogy and Psychology Faculty

National Pedagogical Dragomanov University

8/14, Turgenev str., Kyiv, Ukraine